

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВСП «ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ, ПРАВА ТА
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЗУНУ»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор

ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ»

Василь МАРТИНЮК

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

з дисципліни «ПСИХОДІАГНОСТИКА»

Освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр

Галузь знань: *05 Соціальні та поведінкові науки*

Спеціальність: *053 Психологія*

Освітньо-професійна програма: «*Психологія*»

Циклова комісія суспільних та психологічних дисциплін

Форма навчання	Курс	Семестр	Лекції (год)	Практичні (год)	Самостійна робота (год)	Загальний обсяг год	Екзамен / залік
Денна	4	7	45	45	90	180	екзамен

Тернопіль – 2023

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра галузі знань *05 Соціальні та поведінкові науки*, спеціальності *053 Психологія*, затвердженої Педагогічною радою ВСП «ФКЕПІТ ЗУНУ» «26» листопада 2020 р.

Робоча програма складена викладачем Хацановською Л.В.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії суспільних та психологічних дисциплін, протокол № 1 від 22.08 2023 р.

Голова циклової комісії

Галина ДУРДАС

СТРУКТУРА РОБОЧОЇ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психодіагностика»

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>Денна форма навчання</i>
Змістових модулів - 3	Галузь знань – 05 Соціальні та поведінкові науки	Нормативна дисципліна
	Спеціальність – 053 Психологія	Рік підготовки - 4
		Семестр – 7
Загальна кількість годин – 180	Освітньо-професійна програма «Психологія»	Лекції (45 год.)
		Практичні (45 год.)
		Самостійна робота (90 год.)
	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Вид контролю: екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

2.1. Мета даного курсу – забезпечити студентів ефективним інструментом для самопізнання та вивчення інших людей, забезпечення системи психологічних знань та формування практичних вмінь проведення психодіагностичного обстеження як складової професійної діяльності психолога. Для психолога це – один із основних факторів успіху в професійній діяльності.

Все більше людей сьогодні потребують консультативної допомоги психологів та психіатрів. Це пов'язано, насамперед, з ускладненням взаємовідносин. На психічне здоров'я негативно впливають: зростаюча міжлюдська ізоляція на фоні надлишкової інформації; послаблення сім'ї; інтенсифікація нервово-психічної діяльності; часте вживання заспокійливих, снотворних засобів, алкоголю, наркотиків та ін.; підвищення залежності людини від засобів масової інформації, які діють на велику кількість людей шляхом переконання та навіювання; від суспільної машини, в якій людина відчуває себе “маленьким гвинтиком, безсилим та підкореним”.

2.2. Завдання вивчення дисципліни

Завдання курсу – формування системи знань щодо психодіагностики як науки, забезпечення теоретичної підготовки майбутніх спеціалістів; пізнання людиною своєї психіки, навчити студентів самостійно робити вибір, мислити критично та творчо відноситися до різноманітних думок, бути спроможним до розумного компромісу.

В результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- предмет психологічної діагностики;
- методологічні підходи до вивчення ;
- основні методи, що застосовуються у процесі психодіагностики;
- сфери застосування психодіагностичних методик;
- напрями та види, а також конкретні психодіагностичні техніки;
- модель написання психологічного заключення ;

уміти:

- самостійно працювати з науковою психологічною літературою;
- застосовувати базові психодіагностичні методики;
- практично застосовувати різні методи і техніки психологічної діагностики та здійснювати їх з врахуванням психологічних особливостей різних клієнтів;
- знаходити різноманітні вирішення у відповідь на широкий спектр психологічних ситуацій і проблем;
- застосовувати методи психологічної діагностики у різних сферах людської життєдіяльності.

2.3. Найменування та опис компетентностей, формування котрих забезпечує вивчення дисципліни:

ЗК 5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ФК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.

ФК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

ФК4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.

ФК5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.

ФК6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.

ФК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

2.4. Програмні результати навчання:

ПРН1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.

ПРН2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПРН3. Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.

ПРН4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

ПРН5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПРН8. Складати та реалізовувати план консультативного процесу з урахуванням специфіки запиту та індивідуальних особливостей клієнта, забезпечувати ефективність власних дій.

ПРН9. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПРН11. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Психодіагностика»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. ПСИХОДІАГНОСТИКА ЯК НАУКА І ПРОФЕСІЙНА ПРАКТИКА.

Тема 1. Предмет, завдання, підходи та основні поняття сучасної психодіагностики.

Психодіагностика як наука і практика постановки психологічного діагнозу. Теоретична психодіагностика як наукова сфера розробки методів розпізнавання індивідуально-психологічних особливостей людини. Практична психодіагностика як система використання методів і процедур, що забезпечує розпізнавання індивідуально-психологічних особливостей і постановку психологічного діагнозу. Поняття про психодіагностичний метод та його три основні підходи – об'єктивний, суб'єктивний, проектний. Система вимог до постановки психологічного діагнозу. Поняття про психодіагностичне обстеження та його три основних етапи: а) збір даних, б) перероблення та інтерпретація одержаних результатів, в) вироблення рішення – діагнозу і прогнозу.

Психологічний діагноз як кінцевий результат діяльності професійного психодіагноста та його предмет. Чотири рівні постановки психологічного діагнозу: 1) симпатичний або емпіричний (ненауковий); 2) етіологічний, 3) типологічний, 4) соціально-культурно-психологічний. Завдання психодіагностики як наукової технології. Її місце у системі суспільно-гуманітарного знання і сфери конструктивного соціокультурного використання.

Тема 2. Сутність, принципи та основні методи професійної психодіагностики.

Клінічна, професійна і шкільна сфери професійної діагностики. Психологічний діагноз у широкому і вузькому витлумаченні. Профпсихо – діагностика як функціональна єдність двох сторін – наукової і практичної. Система психодіагностичних знань, умінь, норм і цінностей у роботі професійного психолога. Психологічний експеримент як зв'язуюча ланка між теорією і практикою діагностування. Три головних принципах проф – психодіагностики: а) практико-суб'єктної спрямованості, б) системного опису об'єкта, в) комплексного застосування різних методів дослідження.

Методи групової та індивідуальної психодіагностики: спостереження, інтерв'ю, анкетування, оцінкових класифікацій (рейтинга), соціометрії, аналізу продуктів діяльності, методу тестів. Умови ефективного вибору та використання психологічних тестів. Методичне забезпечення тестування: керівництво до тесту, інструкція, стимульний матеріал, реєстраційний бланк, “ключі” і шаблони для оцінки відповідей. Рекомендації щодо добору комплекта психодіагностичних методик.

Тема 3. Класифікація психодіагностичних процедур і ситуацій сутність диференціальної психометрії.

Тести інтелекту окремих рис характеру та особистісні опитувальники. Вербальні і невербальні психодіагностичні методики. Об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти (тести-опитувальники, відкриті опитувальники, шкальні техніки, індивідуально зорієнтовані процедури), діалогічні техніки (бесіди, інтер'ю, діагностичні ігри), психофізіологічні або апаратурні методики. Вплив психодіагноста на результати обстеження, експертизи. Класифікація психодіагностичних ситуацій залежно від умов та особливостей використання консультанта. Етичні ситуації та їх вирішення. Послідовність проведення психодіагностичного обстеження. Комп'ютерне тестування.

Психометрія загальна і диференціальна. Дві групи категорій психодіагностичних методів: а) стандартизовані, вимірювальні методи – “тести”, б) експертні, або методи розуміння, клінічні. Загальні психометричні вимоги до психодіагностичних методів. Норми і нормативні дані у психодіагностиці. Поняття про стандартизацію, надійність і валідність інструмента вимірювання. Обсяг і репрезентативність вибірки обстежуваних.

Тема 4. Професійна етика у системі психодіагностичної роботи.

Соціально-етичні норми професійної етики фахівців із психодіагностики. Загальноетичні принципи психодіагностичного обстеження та їх змістова характеристика. Принцип наукової обґрунтованості психодіагностичних методик. Принцип ненанесення шкоди. Принцип відкритості результатів психодіагностування. Принцип ефективності очікуваних практичних результатів та дієвості прогнозу. Конфіденційність психодіагностичної інформації. Основні вимоги до розробників тестів. Система вимог до психолога-користувача і до спеціалістів-непсихологів.

Кваліфікаційні вимоги до користувачів психологічних тестів. Значення теоретичної, методологічної, проектної та експериментальної видів роботи в діяльності практичного психолога-діагноста. Важливість досконалого знання конкретної психодіагностичної роботи. Обмеження на розповсюдження психодіагностичного інструментарію. Поняття про професійну таємницю.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ПСИХОЛОГІЧНА ДІАГНОСТИКА ТА ТЕСТУВАННЯ

Тема 5. Психологічні тести, процес тестування і стандартні вимоги до них.

Наукове визначення тесту. Тестовий метод як окремий різновид експериментального методу. Складові частини тесту і вимоги до них. Поняття тестової задачі. Види психологічних тестів та сфера їх застосування. Основні вимоги до психодіагностичних тестів. Керівництво до тесту та вимоги до інформації, що міститься в ньому. Розумовий вік людини, коефіцієнт інтелектуальності – IQ, шкальні оцінки. Вимога адаптації тесту до нових соціокультурних умов. Проблема психодіагностичного критерію. Технологія

нормування тестових результатів. Нормальна крива розподілу, процентні і стандартні оцінки. Соціально- психологічний і соціокультурний нормативи. Стандартні вимоги до надійності і валідності тесту. Сертифіковані методики (у т. ч. тести).

Організація і проведення тестування. Правила тестового обстеження. Тестування у режимі діалогу. Тестовий діалог. Ретестування. Відомості про процедуру обробки та інтерпретації тестових результатів. Письмова та усна форми презентації результатів обстежування, їх адекватне пред'явлення клієнту чи обстежуваному.

Тема 6. З історії психологічної діагностики.

Передісторія винайдення психодіагностичних методів. Ідея психологічного тестування в ретроспективі. Тест як випробування, перевірка, проба. Експериментальна психологічна лабораторія В. Вунда як перехід від якісних методів діагностування до кількісних (друга половина XIX століття). Антропометрична лабораторія Ф. Гальтона та її психометричні експерименти (1877 – 85 роки). Контрольні завдання Дж. Кеттела (1890 рік). Криза психології на зламі XIX і XX століть та нові вимоги до якості психодіагностичних методів.

Перший статистично обґрунтований тест інтелекту А. Біне – Сімона. Соціометричний тест Я. Морено (20-і роки XX століття). Перша проєктивна методика (тест словесних асоціацій) К.Г. Юнга (1904 – 05 роки). Триумф проєктивної психодіагностики після виходу у світ книги Г. Роршаха “Психодіагностика” (1921 рік). Історія виникнення і вдосконалення Тематичного аперцептивного тесту (від 1935 року до наших днів). Застосування контент-аналізу як психодіагностичної процедури, починаючи з 20-х років минулого століття. Сучасний стан психодіагностики.

Тема 7. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики.

Психологічний діагноз.

Сутність основних ознак і категорій психодіагностики. Поняття психологічного діагнозу. Рівні та види психологічного діагнозу. Симптоматичний діагноз. Етіологічний діагноз. Типологічний діагноз. Структура психологічного заключення. Психодіагностограма як важливий чинник, що забезпечує надійність і валідність психологічного діагнозу. Специфіка постановки психологічного діагнозу в роботі психолога (діагностико-профілактична, діагностико-просвітницька, діагностико- корекційна, діагностико-консультативна діяльність психолога).

Тема 8. Психометричні основи психодіагностики.

Психодіагностичні і психометричні процедури. Показники якості психологічного обстеження

Психометрика. Психометричні вимоги до методики: репрезентативність, надійність, валірність, достовірність. Репрезентативність. Необхідність статистичного відношення репрезентативності в практичній психодіагностиці.

Репрезентативність тестових норм. Тематична репрезентативність. Надійність. Фактори надійності. Методи оцінки надійності Валідність. Типи валідності. Достовірність. Прийоми забезпечення достовірності тесту. Рівні і шкали вимірів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3. ПСИХОДІАГНОСТИКА ОСОБИСТОСТІ

Тема 9. Особливості психодіагностики емоційно-вольової сфери особистості

Емоційна індивідуальність особистості: динамічні особливості почуттів, емоційні риси характеру, загальна емоційна спрямованість особистості. Типи загальної емоційної спрямованості (альтруїстична, комунікативна, праксична, гностична, романтична, пугнічна, естетична, глорична, акизитивна, гедонічна). Діагностика емоційних станів та властивостей особистості. Діагностика особливостей розвитку волі особистості.

Тема 10. Психодіагностика рис характеру і властивостей особистості.

Поняття про базові особистості як описові змінні діагностування.

Класифікація рис особи залежно від трьох рівнів психічної регуляції поведінки. Одновимірні діагностичні системи, їх прогностична еквівалентність і теоретична релевантність. Класи рис діагностування як система шкал. Поняття про профіль особистості. Психодіагностика темперамента, тобто конституційний диспозицій. Вимірювання соціально зумовлених диспозицій. Ознайомлення із змістом профільних чинників тесту-опитувальника 16 PF Р. Кеттелла.

Аналітично-синтетичний підхід до обробки результатів тестування.

Тест-опитувальник особистісної адаптованості А.В. Фурмана, його теоретико-методологічні засади, процедура, кількісна обробка результатів та інтерпретація даних. Тест-опитувальник Г. Айзенка, його теоретична концепція, процедура, кількісний і якісний аналіз результатів обстеження. Тест-опитувальник характеру Яна Стреляу, його наукова концепція, процедура, кількісна обробка та якісна інтерпретація результатів. Проективна методика дослідження особистості “Пізнай свій характер” як діагностичний засіб психологічного пізнання внутрішнього світу людини, її хвилювань, почуттів, думок, очікувань, бажань.

Тема 11. Психодіагностика мотивації, емоцій та психодуховних станів.

Залежність діагностики темпераменту і характеру від аналізу мотивації людини. Потреба, мотив, мотивація, полімотивація. Узагальненість як специфічність предметного змісту мотива. Індикатори мотивації та її кількісна і якісна характеристика. Прямі методи психодіагностики потребо-мотиваційної сфери особистості. Особистісні опитувальники для вимірювання мотивації. Вимірювання мотивації досягнень і мотива уникнути невдачі. Динамічна

сторона мотивації і темперамент, змістовна сторона і характер. Методика “Спрямованість особистості”, її процедура, кількісний і якісний аналіз результатів. Методика “Потреба в досягненні”, її концептуальні засади, процедура, кількісні підрахунки та якісний психологічний аналіз одержаних даних.

Інтегральна самооцінка особистості на предмет її ситуативності чи постійності. Шкала реактивної (ситуативної) та особистісної тривожності Ч.Д. Спілберга - Ю.Л. Ханіна, її теоретична концепція, процедура, кількісний і якісний аналіз результатів. Тривожність як особистісна властивість і тривога як психічний стан. “Самовідчуття даного моменту” і “звичне самовідчуття”. Самооцінка емпатійних здібностей людини як її спроможність співпереживати іншим, розуміючи і передбачаючи їхній душевний стан. Диференціальні шкали емоцій К. Ізарда та їх психодіагностичні можливості.

Тема 12. Психодіагностика міжособистісних взаємовідносин.

Людина у світі соціальних взаємостосунків. Систематика методик психодіагностування міжособистісних взаємин та її критеріальні засади: а) на підґрунті об’єкта (діагностика відношень між групами, внутрішньогрупових процесів, діадних взаємодій тощо); б) на основі завдань, які розв’язуються дослідником (з’ясування групової згуртованості, сумісності, взаємодопомоги та ін.); в) на специфіці структурних особливостей відібраних методик (опитувальники, проєктивні методики, соціометрія і т. ін.); г) на підвалинах вихідної точки відліку діагностування (методика суб’єктивних переваг, пізнання особистісних характеристик учасника спілкування, схарактеризування суб’єктивного відображення міжособистісних взаємостосунків тощо). Вибір методик чи категорій методик залежно від дослідницьких завдань та психологічного рівня їх розв’язання (емпірична взаємодія, особистісні параметри учасників інтеракції, суб’єктивне відображення соціальної ситуації).

Соціометричний тест Дж. Морено та його модифікації. Поняття про індивідуальний соціометричний статус індивіда (лідер, відторгнутий, ізольований). Аутосоціометричні методики. Аутосоціограма та аутосоціоматриці. Методики опосередкованої оцінки міжособистісних взаємостосунків. Особистісний простір і його категорії. Символічне моделювання міжособових ситуацій. Методики спостереження та експертної оцінки інтерпретації. Ситуаційні жести. Діагностика міжособистісних ставлень індивіда. Методика Т. Лірі, її суть, процедура, кількісна і якісна обробка результатів. Чотири рівні організації міжособистісних взаємин людини та їх системне психодіагностичне пояснення.

Тема 13. Психодіагностика свідомості і самосвідомості.

Поняття про репертуарні особистісні тести. Номотетичний підхід у психодіагностиці як орієнтація на загальне-універсальне, типове. Ідеографічний підхід у психодіагностиці як орієнтація на опис особистості у вигляді особливої унікальної цілісності. Психодіагностика індивідної свідомості. Психосмислова сфера особистості та її розвиток. Експериментальна психосемантика як

концепція і метод. Принципи техніки репертуарних решіток: біполярності конструкта, індивідуальності, діапазону застосування. Відмінність конструкта від концепта. Вибір досліджуваної сфери, її елементів і меж, способу (методу) актуалізації “викликання” конструктивів, процедури, способу заповнення та аналізу решіток.

Процес самосвідомості, умови, засоби і результати його перебігу. Я-концепція як інтегральна характеристика самосвідомості. Два аспекти Я-образування про себе і самоствавлення. Спрямованість до самосвідомості і феномени прагнення соціальної бажаності та стратегії самоподання. Суть самопрезентаційної концепції. Рівнева будова самосвідомості (біологічний індивід, соціальний індивід, особистість). Активний захист особистістю свого самоствавлення. Опитувальник самоствавлення В.В. Століна, його інструкція, шкали психодіагностичного вимірювання. Глобальне самоствавлення. Методика вимірювання локусу контролю Дж. Роттера. Інтернальний та екстернальний типи локалізації контролю над значущими для людини подіями. Опитувальник суб’єктивної локалізації контролю, формат його шкали, кількісна і якісна обробка результатів.

Тема 14. Психодіагностика здібностей і креативності.

Психологічна концепція здібностей. Спроможності й обдарованість. Загальні і спеціальні здібності. Інтелект, його функції, структура і формовияви. Тести загальних здібностей: ДАТ, Амтхауера, 100 задач. Індекс здатності до навчання. Інструкція, первинна і вторинна обробка результатів тестування. IQ – коефіцієнт інтелектуальності. Словесно-логічне та абстрактне мислення. Прогресивні матриці Дж. Равена, технологія проведення тестового обстеження, обробка результатів тестування, їх інтерпретація та якісний аналіз.

Творчість та інтелект. Креативність як інтегральна характеристика творчих здібностей людини. Тести креативності та їх концептуальне підґрунтя. Тести креативності. Діагностика невербальної креативності за тестом П. Торренса “Завершення картинок”: умови проведення, інструкція, обробка результатів тестування. Тести креативності Дж. Гілфорда, процедура їх проведення та аналіз результатів. Тест креативності Гетзельса і Джексона на генерування варіантів значень слів.

Тема 15. Розвивальна (проблемно-ситуативна) психодіагностика.

Психологічна грамотність соціального працівника та її ознаки. Практична психологія як сфера вітакультурного збагачення соціальних взаємостосунків. Задачна організація соціального життя людини. Категорійна матриця задачі як системи. Задачна структура проблемної ситуації. Типи психолого-педагогічних задач (учбові, навчальні, виховні, освітні) та їх сутнісні характеристики. Психологічна структура освітньої задачі. Чотири етапи процесу розв’язування освітніх проблемних задач – аналітичний, проектний, виконавчий, рефлексивний. Принципи наукового проектування проблемно-ситуативних тестів.

Тест “Хто підніме папірець?”, його інструкція, стимульний матеріал, бланк

відповідей, процедура виконання. Обробка і нормування результатів тестування: первинне кількісне підрахування суми набраних балів кожним учасником, використання процентильної та тенайнової шкал для нормування отриманих даних, стандартизація тестових оцінок та створення класифікації показників культурно-психологічної грамотності обстежуваних. Застосування розвивально-діагностичної методики у системах фундаментального, кроскультурного та лонгітюдного соціально-психологічного експериментів. Психологічний аналіз виходів-розв'язків із тестових проблемних ситуацій та якісний опис результатів діагностичного обстеження.

**4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Психодіагностика»**

Тема	Кількість годин		
	Лекції	Практичні	Самостійна робота
Тема 1. Предмет, завдання, підходи та основні поняття сучасної психодіагностики.	2	2	5
Тема 2. Сутність, принципи та основні методи професійної психодіагностики.	4	4	5
Тема 3. Класифікація психодіагностичних процедур і ситуацій, сутність диференціальної психометрії.	2	2	7
Тема 4. Професійна етика у системі психодіагностичної роботи.	4	4	7
Тема 5. Психологічні тести, процес тестування і стандартні вимоги до них.	2	2	6
Тема 6. З історії психологічної діагностики.	4	4	6
Тема 7. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики. Психологічний діагноз.	4	4	6
Тема 8. Психометричні основи психодіагностики. Психодіагностичні і психометричні процедури. Показники якості психологічного обстеження	4	4	6
Тема 9. Особливості психодіагностики емоційно-вольової сфери особистості	2	2	6
Тема 7. Психодіагностика рис характеру і властивостей особистості.	4	4	5
Тема 8. Психодіагностика мотивації, емоцій та психодуховних станів.	2	2	6
Тема 9. Психодіагностика міжособистісних взаємовідносин	2	2	7
Тема 10. Психодіагностика свідомості і самосвідомості.	4	4	6
Тема 11. Психодіагностика здібностей і креативності.	2	2	7
Тема 12. Розвивальна (проблемно-ситуативна) психодіагностика.	3	3	5
Разом:	45	45	90

5. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ з дисципліни «Психодіагностика»

Практичне заняття № 1

Тема 1. Предмет, завдання, підходи та основні поняття сучасної психодіагностики.

Мета: Сформувані уявлення про психодіагностику як науку і практику постановки психологічного діагнозу та наукову сферу розробки методів розпізнавання ІПО людини.

План практичного заняття:

1. Психодіагностика як наука і практика постановки психологічного діагнозу.
2. Поняття про психодіагностичний метод та його три основні підходи – об'єктивний, суб'єктивний, проектний. Система вимог до постановки психологічного діагнозу. Поняття про психодіагностичне обстеження та його три основних етапи: а) збір даних, б) перероблення та інтерпретація одержаних результатів, в) вироблення рішення – діагнозу і прогнозу.
3. Психологічний діагноз як кінцевий результат діяльності професійного психодіагноста та його предмет. Чотири рівні постановки психологічного діагнозу: 1) симпатичний або емпіричний (ненауковий); 2) етіологічний, 3) типологічний, 4) соціально- культурно-психологічний.
4. Завдання психодіагностики як наукової технології. Її місце у системі суспільно- гуманітарного знання і сфери конструктивного соціокультурного використання.

Практичне заняття № 2

Тема 2. Сутність, принципи та основні методи професійної психодіагностики.

Мета: Осмислити систему психодіагностичного знання у роботі професійного психолога та соціального працівника.

План практичного заняття:

1. Профпсихо – діагностика як функціональна єдність двох сторін – наукової і практичної.
2. Психологічний експеримент як зв'язуюча ланка між теорією і практикою діагностування. Три головних принципах проф – психодіагностики: а) практико- суб'єктної спрямованості, б) системного опису об'єкта, в) комплексного застосування різних методів дослідження.
3. Методи групової та індивідуальної психодіагностики: спостереження, інтерв'ю, анкетування, оцінкових класифікацій (рейтинга), соціометрії, аналізу продуктів діяльності, методу тестів.
4. Рекомендації щодо добору комплекта психодіагностичних методик.

Практичне заняття № 3

Тема 3. Класифікація психодіагностичних процедур і ситуацій, сутність диференціальної психометрії.

Мета: Сформувані елементи професійної технокультури щодо запровадження психодіагностичних процедур і ситуацій.

1. Тести інтелекту окремих рис характеру та особистісні опитувальники

План практичного заняття:

2. Вербальні і невербальні психодіагностичні методики.
3. Об'єктивні тести, стандартизовані самозвіти (тести-опитувальники, відкриті опитувальники, шкальні техніки, індивідуально зорієнтовані процедури), діалогічні техніки (бесіди, інтер'ю, діагностичні ігри), психофізіологічні або апаратурні методики.
4. Вплив психодіагноста на результати обстеження, експертизи. Класифікація психодіагностичних ситуацій залежно від умов та особливостей використання одержаних даних.
5. Послідовність проведення психодіагностичного обстеження. Комп'ютерне тестування. Психометрія загальна і диференціальна.
6. Загальні психометричні вимоги до психодіагностичних методів.

Практичне заняття № 4

Тема 4. Професійна етика у системі психодіагностичної роботи.

Мета: Забезпечити прийняття соціально-етичних норм профетики фахівця із психодіагностики.

План практичного заняття:

1. Загальноетичні принципи психодіагностичного обстеження та їх змістова характеристика.
2. Принцип наукової обґрунтованості психодіагностичних методик.
3. Принцип ненанесення шкоди.
4. Принцип відкритості результатів психодіагностування.
5. Принцип ефективності очікуваних практичних результатів та дієвості прогнозу.
6. Конфіденційність психодіагностичної інформації.
7. Система вимог до психолога-користувача і до спеціалістів-непсихологів.

Практичне заняття № 5

Тема 5. Психологічні тести, процес тестування і стандартні вимоги до них.

Мета: Забезпечити прийняття соціально-психологічних і соціокультурних нормативів щодо організації та проведення процесу тестування.

План практичного заняття:

1. Тестовий метод як окремий різновид експериментального методу.
2. Поняття тестової задачі.
3. Види психологічних тестів та сфера їх застосування. Основні вимоги до психодіагностичних тестів.
4. Проблема психодіагностичного критерію. Технологія нормування тестових результатів.
5. Соціально-психологічний і соціокультурний нормативи. Стандартні вимоги до надійності і валідності тесту.
6. Організація і проведення тестування.

Практичне заняття № 6

Тема 6. З історії психологічної діагностики.

Мета: Забезпечити осмислення ідеї психологічного тестування в історичній ретроспективі.

План практичного заняття:

1. Передісторія винайдення психодіагностичних методів.
2. Експериментальна психологічна лабораторія В. Вунда як перехід від якісних методів діагностування до кількісних.
3. Криза психології на зламі XIX і XX століть та нові вимоги до якості психодіагностичних методів.
4. Сучасний стан психодіагностики.

Практичне заняття № 7

Тема 7. Сутність основних ознак і категорій психодіагностики.

Психологічний діагноз.

План практичного заняття:

Мета: Забезпечити розуміння основних аспектів та методів психодіагностики, їх ключових ознак та процесів.

1. Діагностичні ознаки. Діагностичні категорії.
2. Поняття психологічного діагнозу.
3. Рівні та види психологічного діагнозу. Симптоматичний діагноз. Етіологічний діагноз. Типологічний діагноз.
4. Специфіка постановки психологічного діагнозу в роботі шкільного психолога (діагностико-профілактична, діагностико-просвітницька, діагностико-корекційна, діагностико-консультативна діяльність психолога.

Практичне заняття № 8

Тема 8. Психометричні основи психодіагностики.

Показники якості психологічного обстеження.

План практичного заняття:

Мета: Осмислити психометричні методики та визначити показники, які визначають ефективність психологічного обстеження.

1. Психометрика. Психометричні вимоги до методики: репрезентативність, надійність, валідність, достовірність.
2. Репрезентативність. Необхідність статистичного відношення репрезентативності в практичній психодіагностиці. Репрезентативність тестових норм. Тематична репрезентативність.
3. Надійність. Фактори надійності. Методи оцінки надійності (ретестова надійність, еквівалентна надійність).
4. Валідність. Типи валідності.
5. Достовірність. Прийоми забезпечення достовірності тесту.
6. Основні типи даних в психодіагностиці (L-дані, Q-дані, T-дані).

Практичне заняття № 9

Тема 9. Діагностика емоційно-вольової сфери особистості

Мета: Сформувати уявлення про роль проєктивних методик, спрямованих на визначення та аналіз емоційно-вольової сфери особистості.

План практичного заняття:

1. Діагностика емоційних станів та властивостей особистості.
2. Особливості психодіагностики емоційно-вольової сфери особистості.
3. Діагностика особливостей розвитку волі особистості.

4. Роль проєктивних методик в психодіагностиці емоційної сфери особистості.

Практичне заняття № 10

Тема 10. Психодіагностика рис характеру і властивостей особистості.

Мета: Забезпечити готовність до професійної психодіагностичної роботи у системі особистісної психодіагностики.

План практичного заняття:

1. Поняття про базові особистості як описові змінні діагностування.
2. Одновимірні діагностичні системи, їх прогностична еквівалентність і теоретична релевантність.
3. Поняття про профіль особистості.
4. Психодіагностика темпераменту.
5. Проєктивні методики дослідження особистості.

Практичне заняття № 11

Тема 11. Психодіагностика мотивації, емоцій та психодуховних станів.

Мета: Забезпечити концептуалізацію процесу психодіагностики мотивації та емоцій людини.

План практичного заняття:

1. Потреба, мотив, мотивація, полімотивація. Індикатори мотивації та її кількісна і якісна характеристика. Прямі методи психодіагностики потребо-мотиваційної сфери особистості.
2. Особистісні опитувальники для вимірювання мотивації.
3. Інтегральна самооцінка особистості на предмет її ситуативності чи постійності.
4. Диференціальні шкали емоцій К. Ізарда та їх психодіагностичні можливості.

Практичне заняття № 12

Тема 12. Психодіагностика міжособистісних взаємовідносин.

Мета: Забезпечити систематику методик психодіагностування міжособистісних взаємин та її критеріальні засади.

План практичного заняття:

1. Проблема вибору методик чи категорій методик залежно від дослідницьких завдань та психологічного рівня їх розв'язання (емпірична взаємодія, особистісні параметри учасників інтеракції, суб'єктивне відображення соціальної ситуації).
2. Поняття про індивідуальний соціометричний статус індивіда.
3. Особистісний простір і його категорії. Символічне моделювання міжособових ситуацій.

Практичне заняття № 13

Тема 13. Психодіагностика свідомості і самосвідомості.

Мета: Забезпечити мотивацію психодіагностичного занурення у психосмислову сферу особистості та її розвиток.

План практичного заняття:

1. Номотетичний підхід у психодіагностиці як орієнтація на загально-універсальне, типове.
2. Ідеографічний підхід у психодіагностиці як орієнтація на опис особистості у вигляді особливої унікальної цілісності.
3. Психодіагностика індивідної свідомості.
4. Психосмислова сфера особистості, експериментальна психосемантика як концепція і метод.
5. Процес самосвідомості, умови, засоби і результати його перебігу. Я-концепція як інтегральна характеристика самосвідомості. Опитувальник самоствавлення В.В. Століна, його інструкція, шкали психодіагностичного вимірювання.

Практичне заняття № 14

Тема 14. Психодіагностика здібностей і креативності.

Мета: Забезпечити психодіагностичне витлумачення креативності як інтегральної характеристики творчих здібностей людини.

План практичного заняття:

1. Інтелект, його функції, структура і формовияви. Тести загальних здібностей.
2. Прогресивні матриці Дж. Равена, технологія проведення тестового обстеження, обробка результатів тестування, їх інтерпретація та якісний аналіз.
3. Творчість та інтелект. Тести креативності та їх концептуальне підґрунтя.

Практичне заняття № 15

Тема 15. Розвивальна (проблемно-ситуативна) психодіагностика.

Мета: Осмислення принципів наукового проектування проблемно-ситуативних тестів.

План практичного заняття:

1. Психологічна грамотність соціального працівника та її ознаки.
2. Практична психологія як сфера вітакультурного збагачення соціальних взаємостосунків.
3. Застосування розвивально-діагностичної методики у системах фундаментального, кроскультурного та лонгitudного соціально-психологічного експериментів.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

№ п/п	Тематика	К-сть годин
1	Проблема предмету дослідження психодіагностики. Проаналізувати багатозначність і варіабельність визначення психодіагностики	7
2	Становлення і розвиток психодіагностичних досліджень	10
3	Основні сфери практичного застосування методів психодіагностики	9
4	Психометричні основи психодіагностики	8
5	Психодіагностика самосвідомості	7
6	Психодіагностика мотиваційної сфери	8
7	Креативність та її діагностика	11
8	Проаналізувати основні підходи до вивчення інтелекту	9
9	Здійснити аналіз теорії рис особистості Р.-Б. Кеттела	8
10	Особливості психодіагностування дітей дошкільного, молодшого шкільного, підліткового та юнацького віку	7
11	Комп'ютеризація психологічної діагностики: погляд на проблему	6
	Разом	90

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Навчальний процес передбачає проведення лекцій і практичних занять, самостійну роботу. Мова викладання – українська.

У процесі викладання дисципліни «Психодіагностика» використовуються такі методи навчання як:

- словесні (пояснення, лекція);
- наочні (ілюстрації, плакати, схеми, карти, мультимедійні файли);
- практичні (самостійна робота на занятті та позааудиторна діяльність, виконання розрахункових завдань);
- методи стимулювання обов'язку та відповідальності у студентів: переконання у значущості навчання, вимоги, вправи з виконання вимог, програмоване опитування;
- методи стимулювання інтересу до навчання: пізнавальні ігри, навчальні дискусії; створення ситуацій емоційно-моральних переживань; створення ситуацій пізнавальної новизни; створення ситуації зацікавленості;
- за ступенем самостійної роботи студентів: методи взаємодії викладача та студента (бесіда, дискусія); методи самостійної роботи студентів (самостійна робота з книгою, письмова робота, самостійна робота під керівництвом викладача);
- за особливостями навчально-пізнавальної діяльності студентів: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемний, частково-пошуковий (евристичний), дослідницький;
- за джерелом інформації і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення); наочні (ілюстрація, демонстрація).

У навчальному процесі застосовуються: лекції, в тому числі із використанням засобів комп'ютерної техніки; практичні заняття; виконання самостійної роботи; робота в мережі Інтернет.

8. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Рубіжна атестація № 1	Директорська контрольна робота (№ 2)	Середній бал (№ 3)	Екзамен	Разом
20%	25%	15%	40%	100%

9. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою / ECTS	Оцінка за національною шкалою	Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти	Рівень компетентності
90-100 A	Відмінно	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких навчальний матеріал відтворюється в повному обсязі. Здобувач освіти активно працює протягом усього курсу і показує при цьому високий рівень володіння теоретичними знаннями і практичними вміннями, відповідь його правильна, обґрунтована, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення навчального матеріалу, здатний висловити власне ставлення до альтернативних міркувань з конкретної проблеми, проявляє вміння здійснювати зв'язок теоретичних занять з практичними і реалізувати міжпредметні зв'язки. Практичне завдання виконане правильно, як з використанням типового алгоритму, так і за самостійно розробленим алгоритмом.	Високий (творчий) рівень
85-89 B	Дуже добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких відтворюється значна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з несуттєвими неточностями, певною мірою може аналізувати матеріал, порівнювати та робити висновки з окремих питань навчального матеріалу.	Достатній рівень
75-84 C	Добре	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюється незначна частина навчального матеріалу. Здобувач освіти виявляє достатній рівень володіння теоретичним матеріалом і практичним вмінням з певними неточностями та недоліками, достатньо проявляє	Достатній рівень

		вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал.	
65-74 D	Задовільно	Оцінюється завдання, що містить відповіді в яких виявляється середній рівень володіння теоретичними знаннями, розуміння навчального матеріалу, а також практичних вмінь. Здобувач освіти в цілому оволодів суттю питань з даної теми, намагається аналізувати факти та події, робити певні конкретні висновки, недостатньо проявляє вміння самостійно та аргументовано викладати матеріал, виявляє недостатній рівень поінформованості у практичному застосуванні.	Середній рівень
60-64 E	Достатньо	Оцінюється завдання, що містить відповіді, в яких відтворюються мінімальні знання і розуміння навчального матеріалу, проте недостатньо вони глибокі та осмислені. Здобувач освіти на заняттях поводить себе пасивно, відповідає лише за викликом викладача, дає неповні відповіді на запитання, частково аналізує навчальний матеріал, проте при цьому робить неконкретні та неточні висновки, виявляє низький рівень поінформованості у практичному застосуванні.	
35-5 FX	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане або містить відповіді на рівні елементарного відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, фрагментів навчального матеріалу. Здобувач освіти відтворює незначну частину навчального матеріалу, викладає його уривчастими реченнями, безсистемно, відсутні висновки, узагальнення. Під час відповіді здобувач освіти допускає суттєві помилки, які не здатен виправити після коригуючих запитань, рівень володіння теоретичними знаннями і практичним вмінням не задовольняє мінімальні критерії. Обов'язкове складання повторного екзамену, заліку.	Низький рівень

1-34 F	Незадовільно	Оцінюється завдання, що не виконане у здобувача освіти відсутні елементарні як теоретичні знання, так практичні вміння. Обов'язкове повторне вивчення навчальної дисципліни.	Незадовільний рівень
-----------	---------------------	--	----------------------

10. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка за 100-бальною шкалою	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ECTS	Рівень компетентності
	Екзамен	Залік		
90-100	5 (відмінно)	Зараховано	A	Високий (творчий) рівень
85-89	4 (дуже добре)		B	Достатній рівень
75-84	4 (добре)		C	
65-74	3(задовільно)		D	Середній рівень
60-64	3 (достатньо)		E	
35-59 (незадовільний рівень)	2 (незадовільно з можливістю повторного складання екзамену)	Незараховано (з можливістю повторного складання заліку)	FX	Низький рівень
1-34	2 (незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	Незараховано (з обов'язковим повторним вивченням дисципліни)	X	Незадовільний рівень

11. МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Тексти лекцій.
2. Завдання для практичних завдань.
3. Завдання для самостійної роботи.
4. Тести для перевірки знань студентів.
5. Засоби діагностики знань студентів.
6. Критерії оцінювання знань студентів.
7. Посібники.
8. Презентаційні матеріали.
9. Інтернет-джерела.

12. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова:

1. Галян І.М. Психодіагностика: навч. Посіб. / І.М.Галян. К.: Академвидав, 2009. 464 с.
2. Карпенко Н.В. Психодіагностика психічного розвитку в роботі педагога (вчителя, вихователя): Навч. Посіб. К.: Каравела, 2008. 192с.
3. Гузенко В.А., Тудорцева Ю.В. Психологічна діагностика: навч.-метод. посіб. Одеса : Вадим Вікторович Букаєв, 2018. 267 с.
4. Застосування діагностичних мінімумів в діяльності працівників психологічної служби: метод. рек. / за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2018. 106 с.
5. Іванюта О.В., Яницька. О.Ю. Енциклопедія психологічних тестів: навч. посібник. Київ, 2021. 296 с.
6. Кузікова С. Б. Теорія і практика вікової психокорекції : навч. посіб. 2-ге вид., перер., доп.. Суми :Університетська книга, 2020. 304 с.
7. Любіна Л.А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці: Яворський Н.С., 2018. 276 с.
8. Матохнюк Л.О., Шпортун О.М. Основи психологічної діагностики : навч.-метод. посіб. Вінниця : ФОП Рогальська І.О. 2020. 171 с.
9. Прикладна психодіагностика в Національній гвардії України: метод. посіб. / Колесніченко О. С. та ін.; за заг. ред. проф. І. І. Приходька. Харків : НАНГУ, 2020. 388 с.
10. Психодіагностика : навч. посіб. для студ. внз / за заг. ред. М.С.Корольчука Київ. 2020, 400 с.
11. Психодіагностична компетентність соціального працівника: монографія / Анатолій Васильович Фурман, Анна Володимирівна Дубно. Тернопіль: ТНЕУ, 2017. 102 с.
12. Фурман А.В. Теоретична модель емпатійної взаємодії психолога з клієнтом. Психологія і особистість. 2022. №2. С. 9-40.
13. Фурман А.В. Методологічна оптика як інструмент мислевчинення. Психологія і суспільство. 2022. № 2. С. 6-38.
14. Фурман А.В., Яськів П. Об'єкт, предмет, напрямки, методи і засоби

соціальної діагностики. Вітакультурна методологія: антологія. До 25-ти річчя наукової школи професора А.В. Фурмана: колективна монографія. Тернопіль:ТНЕУ, 2019. С. 634-643.

15. Чала Ю.М., Шахрайчук А.М. Психодіагностика: навч. посіб. Харків: НТУ «ХП», 2018. 246 с.

Допоміжна:

1. Психологу для роботи. Психодіагностичні методики: збірник / уклад.: М.В. Лемак, В.Ю. Петрищев.- Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2011. 616с.

2. Психологічна діагностика мислення, інтелекту, креативності дитини \ ж-л Психологічний інструментарій. К.: Главник, листопад, 2003.

3. American Psychological Association. Publication Manual of the American Psychological Association. American Psychological Association; Seventh Edition, 2019, 428 p.

4. Butcher J.N. MMPI-2 (Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2): Manual for administration and scoring (2nd ed). Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 2019. 200 p.

5. Kellerman Henry. Handbook of Psychodiagnostic Testing: Analysis of Personality in the Psychological Report, Springer; 4th Edition, 2017, 220 p.

6. Furman A.V. and other Psychophysiological Factors of Successful Mastering of a Foreign Language by Students International Journal of scientific & Technology Research. Volume 9, Issue 03, March 2020.

7. Furman A.V. and other Intelligence, Creativity, Psychological and Personal Qualities of Employees as Factory of Real Achievements International Journal of Management (IJM). Volume 11, Issue 4, April 2020. P. 316-325.

13. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Національна бібліотека України ім. В. Вернадського.URL:
<http://www.nbuv.gov.ua/>.

2. Бібліотека ім. Каніщенка ЗУНУ. URL:
<http://library.wunu.edu.ua/index.php/uk/>.

3. Психологічна бібліотека «Самопізнання і розвиток». URL:
<http://psylib.kiev.ua/>.

4. Психологіс. URL: <http://psychologis.com.ua/>.

